

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי י"ט אב תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים קט.

דף היומי בהלכה: מתחילת סימן ש"ט עד סעיף ב'.

מוסר: נפוצות ישראל פרק ד' מ"ועתה נדבר" עד "וכל-זה".

קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק יא 'והנה עד הנה דברתי' עד 'הקנאה גם היא'.

הדף היומי בהלכה

הגדרת הברירה האסורה בשבת - כל שאינה מתבצעת ב'דרך אכילה'

מדאורייתא אף כשנעשית ביד ובמטרה לאכול לאלתר; משום שניכר שהיא נעשית לשם ברירה, וממילא אינה נחשבת כדרך אכילה. וכן כשהברירה נעשית בכלי המיוחד לברירה, הריהי אסורה מדאורייתא אף כשנעשית במטרה לאכול לאלתר, כיון שהברירה בכלי אינה דרך אכילה; ואף כשמוציא את האוכל מתוך הפסולת, כי דרך הבורר בכלי לברור לפעמים בהוצאת האוכל מתוך הפסולת ולפעמים להיפך, בהתאם למהות הדבר הנברר. [שו"ע שיט, א, ומשנ"ב הקדמה, א ר"ן]

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'בורר', שענינה - הפרדת אוכל מפסולת. וכן נכלל באיסור מלאכה זו מיון שני מיני מאכלים והפרדתם זה מזה, וראה בתקצירים הבאים בנוגע לאופני האיסור בזה. והגדרת הברירה האסורה היא - שכל שאינה מתבצעת ב'דרך אכילה', הריהי 'דרך ברירה'. ודרך אכילה, פירושה - האופן שבו בוררים בשעת אכילה, שהוא: הוצאת אוכל מתוך פסולת, ביד, במטרה לאכול לאלתר. ואכן, כאשר הברירה נעשית בהוצאת פסולת מתוך אוכל - הריהי אסורה

הדף היומי בהלכה

האם מותר להשתמש בשבת במלחייה שמעורבים בה גרגרי אורז?

שבמלח - יש אומרים שהוצאת המלח ממנה נחשבת כברירת המלח מהאורז באמצעות כלי שאינו מיוחד לברירה, ואסורה מדרבנן; ויש שאין 'שם' ברירה על הוצאת המלח, אם משום שמטרת הנקבים הדקים שבפי המלחייה אינה לעצור את גרגרי האורז, אלא להוציא מלח בכמות מתאימה; ואם משום שכל כלי שהברירה בו אפשרית רק בשימוש מידי, השימוש בו אינו נחשב כברירה בכלי, (ורבים חולקים על סברא זו).

[שו"ע שיט, א, ומשנ"ב הקדמה ר"ב; ביאורים ומוספים דרשו, s; וראה שם, 9]

בהמשך לאמור: ברירה בכלי המשמש כמסייע לברירה, אך אינו מיוחד לכך, אסורה מדרבנן. וברירה בכף ובמזלג - אם הם מקלים על עצם ההפרדה של האוכל מהתערובת, אסורה הברירה מדרבנן, כדון ברירה בכלי שאינו מיוחד לברירה; אולם, אם משתמשים בהם רק כדי שהידים לא יתלכלכו, או שהמאכל נמצא עמוק בתוך הכלי, או שמדובר במאכל שקשה לתופסו ביד - נחשב הדבר כברירה ביד. ומלחייה שמעורבים במלח שבתוכה גרגרי אורז, המיועדים לספיגת הלחות

הדף היומי בהלכה

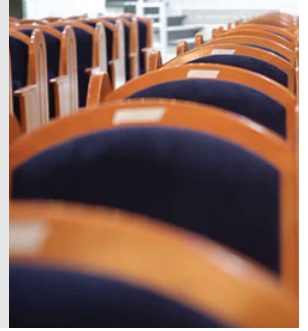
האם אדם שאינו משתתף בסעודה רשאי לברור עבור הסועדים בסמוך לסעודה?

'סמוך לסעודה'. ואדם שאינו משתתף בסעודה רשאי לברור עבור כל הסועדים, ולמרות זאת נחשב הדבר לדרך אכילה. ואם כוונתו שיישאר מהאוכל הנברר גם לאחר הסעודה, אסור הדבר מדאורייתא; אך אם כוונתו היתה רק עבור הסעודה, ונותר ממה שברר, אין בכך כל איסור. וכן אם ברר לצורך אכילה לאלתר, ונמלך להותירו לאחר זמן, אין בכך איסור בורר; (אך יש אומרים שאין ראוי לעשות כן). [שו"ע שיט, א-ב, משנ"ב ד, ה, ו ר"י, ושעה"צ ה]

כאמור, ברירה 'דרך אכילה', היא כזו הנעשית במטרה לאכול את האוכל הנברר לאלתר. אבל ברירה הנעשית במטרה לאכול את הנברר לאחר זמן, אפילו לאחר מספר שעות - נחשבת כ'דרך ברירה', שהרי רוב פעולות הברירה נעשות על מנת להשתמש באוכל הנברר רק לאחר זמן; ולכן היא אסורה מדאורייתא אף כשמוציא את האוכל מתוך הפסולת ביד. אולם, כל שבורר לצורך הסעודה הסמוכה, הרי זה נקרא 'לאלתר', ואף אם הסעודה אורכת מספר שעות. וראה תקציר למחר בנוגע למשך הזמן הנקרא

ראש הישיבה ניצל את ההזדמנות ופרש תמיהה שקיננה בלבו: כשהוא התפלל שם בביהכ"נ המקומי הוא חש הארה כזו, שאפילו בנעילה ביוהכ"פ לא חש כמותה! השיב האיש - "אה! הרב התפלל בספסל השני מהכניסה, ליד החלון מימין?"

יוצאים לטיול בגליל? קחו כצידה לדרך את הסיפור המופלא על הגאון רבי שמואל ויינטרוב זצ"ל

חקר הלה: "הרב התפלל בספסל השני מהכניסה, ליד החלון מימין?"
"אכן", אשר הרב בפליאה.

סח האיש: "בילדותי לקחני אבי זקני לבית הכנסת. כשעברנו ליד הספסל
השני הצביע לימין ואמר: קבלה בידינו, שכאשר ערך הגאון מוילנא זצ"ל גלות
עבר דרך עיירתנו, והתפלל כאן מנחה, ליד החלון!"...

זהו שאמרו (רש"י בראשית כח, יז) שבהגיע יעקב אבינו לחרן נתן אל לבו:
אפשר שעברתי על המקום שהתפללו בו אבותי ולא התפללתי בו, ונתן דעתו
לחזור! - אם התפללו בו אבותי, קנה קדושה נוספת בכל תפילה ותפילה!
ואם כך לגבי בית כנסת בעיירה בחו"ל שהגר"א מוילנא התפלל בו תפילת
מנחה אחת בודדת - מה נאמר לנו על בתי הכנסת העתיקים הפזורים ברחבי
הגליל, בהם התפללו תנאים, אמוראים, צדיקים, גאונים, מקובלים וקדושי
עליון? נקודה למחשבה, להרגשה, ולהתרגשות...

אם אתם מאלו שנוהגים לנצל את ימי בין הזמנים כדי לפסוע מעט במשעולי
ההיסטוריה המפוארת של ארצנו הקדושה, לבקר במקומות הקדושים, בבתי
כנסת עתיקים ובציוני צדיקים קדמונים, הסיפור דלהלן - אותו ראינו בספר
הנפלא 'מקרבן לתורה' (מאוצרותיו של הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א -
הגדה של פסח) - הוא ממש עבורכם.

בסערת מלחמת העולם השנייה נמלטה ישיבת 'בית יוסף' במינסק לויילנא,
בראשות ראש הישיבה הגאון רבי שמואל ויינטרוב זצ"ל. לאחר מכן, כשהשתלטו
הקומוניסטים על ליטא ירדה הישיבה למחתרת והתפזרה בכמה עיירות.

לימים, כאשר בנסים הצליח ראש הישיבה לעלות לארץ הקודש, פגש יום
אחד יהודי שהיה מראשי אחת הקהילות שאירחו את הישיבה. הודה לו הרב
מאד על הכנסת האורחים באותה שעה קשה, שהיתה כרוכה בסיכון רב, אבל
היתה לו גם שאלה: הוא התפלל שם, בבית הכנסת המקומי, וחש כזו הארה -
שאפילו בתפילת הנעילה ביום הכיפורים לא חש כמותה!

הסיפור היומי

הבחור ביקש מהגר"א טעלזר זצ"ל כסף כדי לנסוע הביתה לבין הזמנים. ענה לו ראש הישיבה: "נראה לך שאתן לך חנינם? תן איזה סברא טובה ותקבל"...

מעשה שסיפר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

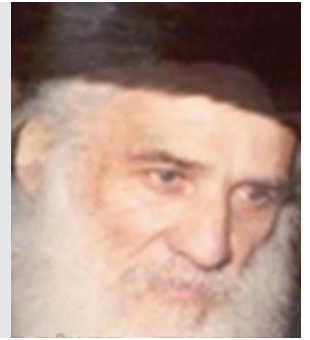
לקיים דברי המת! א"כ תן כסף!..."
נענה ר"א טעלזר שאינו כן, ד'מצוה לקיים' זה רק כשציווה בעודו חי, ואז
אחר שמת מצוה לקיים. אבל אם כשהוא מת עומד וצווח, אפילו יצווח כל היום
אינו בכלל מצוה לקיים דברי המת...
ומכל מקום נהנה מעצם הסברא ונתן לו כסף לנסוע לביתו.

(מנחת תודה)

סיפר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א: ה'ז'בינקער רב', שהיה ראש הישיבה
ב'תפארת ציון' סיפר לנו בישיבה, שכשהיה בחור למד אצל ר' לייזער טעלזר,
ורצה פעם אחת לנסוע הביתה בבין הזמנים אבל כיון שלא היה בידו כסף נכנס
לראש הישיבה ר"א טעלזר וביקש כסף.

השיב לו: "נראה לך שאתן לך חנינם? תן איזה סברא טובה ותקבל".
הרהר הנער רגע קט ומיד אמר: הלא הנני עני, ועני חשוב כמת, ושנינו מצוה

התברר, שכאשר רבי אשר היה מביא את סל העופות לאותה אשה, לא היה מסתפק בכך אלא היה נשאר לשטוף את הבית לכבוד שבת. ולכן כשהוא לא הגיע התאכזבה אותה אשה שלא יהיה מי שיעזור לה

הצצה אל מעשי החסד הכבירים של עמוד החסד, הגה"צ ר' אשר פריינד זצ"ל

הרב מנשה גליקזאהן שליט"א

לְלֶכֶת בְּכָל-דְּרָכָיו (דברים יא, כב)

פירש רש"י: הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים, ואתה גומל חסדים. על ר' זונדל מסלנט מסופר: כשהיה בחור, היה עושה את דרכו לירידיים ושם היה עוסק במסחר, אך חוץ מענייני המסחר, היה עוזר לעגלונים בפריקה וטעינה, ואף לסוסים היה מביא בעצמו מים להשקותם. מכריו שאלוהו: עד כדי כך מטריח רבינו את עצמו עבור סוסים? השיבם: "חז"ל אומרים 'מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום', ואצל הקב"ה כתוב: 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו' מבלי להבדיל בין אדם לאדם, ולא בין אדם לבהמה".

דמות מופלאה היה הגה"צ ר' אשר פריינד זצ"ל, אביהם של הנדכאים ושוברי הלב. ביתו היה פתוח לכל אדם בכל עת ובכל שעה. את כל אותן בריות אשר גורלן לא שפר עליהן, היה מקרב בחביבות יתירה, וכאב רחום היה דואג לכל מחסורן. את אותם מעשי החסד היה עושה בענוה ובפשטות כדרכם של בני ירושלים המסולאים מפז, שהיו בורחים בכל עת מן הפרסום ומן הכבוד. תדיר היה מחדיר את דרך האמונה הפשוטה שלנו אין כלום בעלמא הדין, והכל מאתו יתברך. על מאמר חז"ל הנ"ל 'מה הוא רחום אף אתה תהא רחום' היה מפרש כך: מה הוא רחום, כשם שהקב"ה רחום כלפי בני ישראל אף בשעה שאין אנו מתנהגים כדבעי, אי הכי היה נשאר להתנהג עמנו במידת הרחמים, אף אנו ננהג במידה זו, ואף שמכעיסים אותנו או שעושים לנו דברים שאינם נושאים חן בעינינו, עדיין נתנהג במידת הרחמנות ונדבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא. בשורות הבאות נפתח צוהר והצצה אל מעשי החסד המופלאים שראו אצלו בכל עת מצוא, אשר סופרו ע"י מקורביו שהיו עדים לאותם מקרים.

סיפר בעל המעשה: "בשעתו, החלה אצלי ירידה ברוחניות, אט אט הידרדר המצב גם בתפילה וגם בתורה איבדתי את הגישמאק ל"ע, עד שנותרתי משועמם וחסר מעש. ר' אשר ראה את הקורה עמי, זימן אותי לשיחה אצלו. בסופה של אותה שיחה ממושכת הטיל עלי תפקיד, התפקיד היה לדאוג לבחור מסוים שהיה במצב נפשי לא טוב. לקחת עליו חסות ולספק לו את כל צרכיו. וכך

מצאתי את עצמי עסוק מבוקר ועד ליל, דואג לאותו בחור. או אז ראיתי את גודל החסד שעשה ר' אשר, מחד הציל אותי משעמום וחוסר מעש, ומאידך דאג להיטיב עם אותו בחור, כאשר הוא חש שאינו לבדו ויש מי שאכפת לו ממנו וחושב עליו. והנה באחד הימים צלצל הטלפון, על הקו היה ר' אשר, שאמר כי בקרוב הולך הוא לחתן את בתו בשעטו"מ, ועל כן רוצה הוא להזמין אותי ואת אותו בחור, לשמוח עמו בשמחת החתונה. בהגיע היום המיועד, יום החתונה, שמנו את פעמנו לעבר ביתו של ר' אשר. בהגיענו ראינו שהוא כבר עומד בחוץ, כשהשטריימל חשוב לראשו. אך אז הבחין בנו ושאל אותי, האם צחצחתי את נעליו של אותו בחור לכבוד החתונה, השבתי בשלילה. באותו הרגע נכנס חזרה לביתו הביא עמו משחת נעליים, והחל מצחצח את נעליו של אותו בחור..."

סיפרה בתו של ר' אשר, כי אביה היה שולח עמה לעתים שקית מלאה בעופות לכבוד שבת, עבור אשה אחת שהתגוררה בשכונת בית ישראל בירושלים. והנה משום מה אף פעם לא הייתה זוכה למילת תודה מצד אותה אשה, והדבר צרם לה עד מאוד. החליטה לברר את העניין, והנה התברר שבדרך כלל כשר' אשר היה מביא עמו את השקית עם העופות, לא היה מסתפק בכך, אלא היה נכנס לבית ושוטף אותו לכבוד שבת קודש. ולכן כשהיא הגיעה ולא ר' אשר, הייתה אותה אישה מתאכזבת שלא יהיה מי שישטוף את הבית לכבוד שבת...

סיפר אחד שהיה מהמקורבים לר' אשר: "חלק מאותם שהסתובבו בביתו של ר' אשר, היו גם ל"ע אנשים שמצבם היה בכי רע. היה בחור שמצבו היה כה אומלל שהיה צועק ומשתולל, דבר שגרם לחוסר נוחות לבאי הבית. ניסיתי להעיר בעדינות לר' אשר, שאולי כדאי להוציא את אותו בחור מהבית, אך הוא השיב לי בקול תקיף: 'וכי זה ביתי שאוכל להוציא ממנו אנשים החוצה?' היה פעם שהגיע זוג מסוים כדי להיוועץ עימו בעניינים שונים. הם עשו נסיעה ארוכה עד שהגיעו לביתו, אך בהגיעם רואים הם כיצד ר' אשר יוצא מביתו עם מעילו לכוון רכבו לנסיעה. רוחם החלה נופלת בקרבם על אשר טרחו לשווא, והנה איך שר' אשר פגש בהם ביטל את נסיעתו המתוכננת, הכניסם לביתו, פרש מפה על השולחן, וכבדם במיני מגדנות.

"הכל התחיל כי באלול הבחורים החסידיים היו נוסעים כל אחד לאדמו"ר שלו, והישיבות התחילו להתרוקן": איך נוצר בין הזמנים של חודש אב? - ההסבר של הסטייפלער, והנפקא מינה מכך עבורנו

הרב ישראל ליוש שליט"א היה בכנס החיזוק לבני הישיבות לקראת בין הזמנים ורשם פנינים מרתקים מתוך שיחתו של הגה"צ רבי דן סגל שליט"א "אספר סיפור" - פתח המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א את נאומו בכנס החיזוק לבני הישיבות לקראת בין הזמנים - "כדי שיהיה לנו מבט אחר על התקופה הזו".

בשעתו נכנסו מרן ראש הישיבה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל והגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל אל מרן הסטייפלער זצ"ל ודנו עמו על 'בין הזמנים: הכיצד יתכן' - הם תמחו - "להוציא את הבחורים היקרים, המסולאים בפז, אל הרחוב הנורא דוקא בימי הקיץ הלוהטים, כשהשטן מרקד ברחובות, והעולם נראה בחוץ כמו ג'ונגל?"

הסטייפלער ענה להם כך: "אצלי ה'בין הזמנים' הוא כאילו נטלו את הלב של הזמן. הרי בלי ה'בין הזמנים' היו לומדים ברציפות מאחרי פסח עד יום הכיפורים, במהלך אחד, והנה השלוש שבועות של בין המזנים עוקרים את הלב של הזמן".

וכאן סיפר להם הסטייפלער ידיעה מרעושה: "כל הבין הזמנים הזה התחיל שלא לשם שמים. הכל התחיל כי באלול הבחורים החסידיים היו נוסעים, כל אחד לאדמו"ר שלו, והישיבות התחילו להתרוקן מבחורים. המצב הכספי של הישיבות היה קשה מאוד, למנהלי הישיבות היה קשה לספק אוכל לבחורים, והחליטו שבלאו הכי הישיבות ריקות בתקופה זו, אז יקבעו את הימים הללו של אלול לבין הזמנים, כך ירוויחו גם השישיבה תחסוך מעט כסף, כי המטבח יהיה סגור. וגם שהר"מים ינחו מעט".

"אחרי זמן חככו רבני הישיבות בדעתם, וכי איך אפשר לקבוע את ימי אלול לימי בין הזמנים? וכי זו ההכנה הראויה לראש השנה?! כך אמרו להיראות אלול בישיבות?! לא יתכן כדבר הזה! והחליטו להחזיר לימי אלול את הלימוד בישיבות. אלא שאז התעוררה בעיה, מה יהיה עם המטבח? איך מנהלי הישיבות יפרנסו את הימים שהם כבר חסכו בימי בין הזמנים? וכדי לפתור בעיה זו החליטו להחליף את הימים, ובמקום ימי האלול, קבעו את ימי הקיץ לבין הזמנים..."

"מה הנפק"מ לנו בסיפור הזה?" - הזדהה שאלתו של המשגיח ר' דן באולם הכינוס!

השו"ת היומי

בעלי האולם אמרו שהמחיר הוא 10,000 ש"ח, אולם בתשלום מראש ובמזומן המחיר הוא 9,000. האם מותר להנהלת הקעמפ לשלם מראש ולזכות בהנחה?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

מותר לפרש שאם ישלם מוקדם ישלם פחות, וזאת משום שבשעת התשלום קונה את המקום בקנין כסף. אכן יש להבחין, שאם בשעת התשלום המקום מושכר לאחרים, הגרעק"א מחמיר שאסור לשלם מראש בהזולה, כיון שאין אפשרות לשכור כעת את המקום.

שאלה: הנהלת הקעמפ הוצרכה לשכור אולם לכינוסים למשך ימי הקעמפ. אמר להם בעל האולם כי המחיר הוא 10,000 שקלים, ואם ישלמו לו מראש, במזומן בלבד, יתן להם ב-9,000. האם מותר לשלם לו מראש?

תשובה: הדבר מותר ואין בזה ריבית. והטעם הוא כיון שזו שכירות, ובשכירות

סיפר הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל: "בערב שבת חנוכה, כמחצית השעה לפני כניסת השבת התהפכה החנוכיה עם השמן, ונאלצתי לחייך..."

שיטה מיוחדת להתגבר על הכעס

ואז הוסיף: "כשבת"ת מגיע ענין של כעס, אני מתחיל לחייך... ורצה ללמד בזה כיצד מתגברים על מידת הכעס - ע"י החיך. וכך היתה דרכו בישיבה לצעירים תשב"ר, כשהיה אחד התלמידים מכביד בשאלות ומרבה לשאול יתר על המידה, היה הוא מחייך ומשיב לו, והיה ניכר שזו דרכו לבטל ולסלק את הכעס.

(אחת שאלתי)

"אמנם, מדתו של הלל הזקן עולה על כל אלה, שכבר לא היה מקפיד על שום דבר ואפילו התעוררות של כעס לא נעשה בו (עיין שבת לא, א). זה הוא ודאי הנקי מן הכעס מכל וכל" (מסילת ישרים פרק יא). סיפר הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל: "בערב שבת חנוכה, כמחצית השעה לפני כניסת השבת התהפכה החנוכיה עם השמן, ונאלצתי לחייך... וכבר החלטתי שאאלץ להדליק בנרות ולא בשמן" [ולבסוף בס"ד הספיקו לסדר החנוכיה עם השמן].

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

המדבר לשון הרע על משפחה שלמה או על עדה שלמה - עווננו כפול ומכופל מהמדבר על יחיד

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

בביאורים ומוספים מביאים מדברי הפלא יועץ, כי כך גם לגבי דיבור לשון הרע על משפחה שלמה או על עדה שלמה, כגון ספרדים על אשכנזים או להיפך - עווננו כפול ומכופל מהמדבר על יחיד. ולענין תשובה כשדיבר על רבים [על כל פנים כשנגרם להם צער מכך], מבואר ברמב"ם (פ"ד מתשובה ה"ג) לענין המקלל את הרבים שאין לו אפשרות לשוב בתשובה גמורה, מפני שלא קילל אדם ידוע כדי שישאל ממנו כפרה. ואף כאן, אם נגרם להם צער מדבריו לא יוכל לבקש מהם מחילה. ובביאורים ומוספים מציינים בזה למה שהביאו לעיל, לענין מי שדיבר על אנשים רבים ואינו זוכר מי הם כדי לבקש מהם מחילה, שיעץ הגר"ח קניבסקי שיתפלל שכולם ימחלו לו.

לשון הרע שאינו על אדם מסוים אלא על ציבור, עדה וכדומה, עשוי להיראות בעיני אנשים כחמור פחות. אולם מדברי החפץ חיים עולה כי אדרבה, לשון הרע כזה חמור הרבה יותר. בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי (כלל י" מהלכות לשון הרע סעיפים יא-יב) עוסק החפץ חיים במקרה של אדם שהיה בעיר מסוימת ולא היה שבע רצון מקבלת הפנים שזכה לה, או שלא סייעו לו שם כפי שציפה, ולכן מפרסם לגנות את האנשים החשובים דשם, "וכל שכן אם מבזה עבור זה סתם לכל העיר, בוודאי עוון פלילי הוא, כי איסור לשון הרע, אפילו על אמת... הוא אפילו אם מספר על איש פרטי, וכל שכן על עיר שלמה בישראל המחזיקים באמונת ה', ודאי עוון גדול הוא".